

HRVATSKI *glasnik*

XXXIII. godina, 10. broj

9. ožujka 2023.

cijena 250 Ft

Priča o Trezi Marinović Božanović

4. i 5. stranica

Hrvatski kalendar 2023.

7. stranica

Jedan važan bal

8. i 9. stranica

„Sjeti se da si prah i da ćeš se u prah vratiti!”

Sve ima svoje vrijeme, tako i zabava i veselje, ali postoji i vrijeme uzdržavanja od toga. Kako je nakon završetka božićnih blagdana, na Sveta tri kralja, počelo pokladno razdoblje, u protekla umalo dva mjeseca iz tjedna u tjedan održavale su se tradicionalne plesne zabave, veselice, svinjokolje i druge pokladne priredbe karakteristične za ovo razdoblje. Bilo je svega i svačega, pa i dobrog jela i dobre kapljice. Svoj vrhunac zabave su doživjele posljednjih dana prošloga i početkom ovoga tjedna – za vrijeme poklada. Održavane su brojne mjesne, školske i druge maškare, balovi, plesne zabave i druge veselice. Kako je to već stoljećima, u Mohaču je i ove godine održan pohod mohačkih buša koji je okupio velik broj posjetitelja. U Baji su treći put priređene bunjevačke maškare, koje su nakon više desetljeća obnovljene 2020. godine prema nekadašnjem običaju bajskih Bunjevaca s Dolnjaka i koje polako ponovno postaju tradicijom koja kao i nekad okuplja građane Baje, ali i okolnih naselja. Pokladnim utorkom 21. veljače završeno je vrijeme veselica, zabava, bučenja i gozbi, a Čistom srijedom 22. veljače nastupilo je korizmeno vrijeme. Naime, Čista srijeda ili Pepelnica označava početak korizme, koja traje 40 dana uoči Uskrsa, a obilježena je pokorom, kajanjem, postom i razmišljanjem, duhovnom pripravom za najveći kršćanski blagdan – Uskrs. Na Čistu srijedu svećenik u svojoj župi vjernike obilježava križem od pepela koji simbolizira smrt i žaljenje za prošlim grijesima, a čin je obilježavanja popraćen biblijskim citatom iz Knjige postanka (3, 19): „Sjeti se da si prah i da ćeš se u prah vratiti!” Taj pepeo označuje da je čovjek bez Boga samo gomila praha koja se raspada i zauvijek nestaje. U okviru duhovne pripreve na redovitim nedjeljnim misama u nekim župama do danas se održavaju i posebne duhovne pripreve vjernika (obično trodnevne ili višednevne). U to su vrijeme vjernici u pokori i postu. Iz tjedna u tjedan svakog petka mole križni put prisjećajući se muke, smrti i, konačno, i uskrsnuća Isusa Krista koji nas je otpupio od grijeha.

S. B.

Glasnikov tjedan

„Ubuduće će se popis stanovništva u potpunosti provoditi uz pomoć državnih baza podataka. EU iduće godine planira donijeti uredbe o europskoj statistici (o stanovništvu i stanovima) s pomoću kojih bi se trebao osigurati novi pravni okvir, prilagodljiv promjenljivim potrebama javnih politika.”

Nedavno je mađarski Državni zavod za statistiku objavio da je prema rezultatima popisa stanovništva održana u listopadu i studenom 2022. godine broj stanovnika u Mađarskoj 9,6 milijuna, dok su u zemlji 4 593 000 stanovnika.

Godinu dana prije i u našoj matičnoj domovini održan je popis stanovništva i prema podacima hrvatskog Državnog zavoda za statistiku Hrvatska 2021. godine ima 3 871 833 stanovnika, od čega 1 865 129 muškaraca (48,17 %) i 2 006 704 žene (51,83 %). U odnosu na prijašnji popis (iz 2011. godine) broj stanovnika u Hrvatskoj smanjio se za 413 056 osoba ili 9,64 %.

Ali vratimo se mi u našu domovinu Mađarsku. Osamdeset dana nakon završetka popisa stanovništva objavljeni su podatci prema kojima je 1. listopada u Mađarskoj živjelo 4 613 000 muškaraca, 4 991 000 žena i 1 407 000 djece. Broj stanovnika aktivne dobi (od 15 do 64 godine) bio je 6 201 000, a starijih (od 65 godina) 1 995 000.

U odnosu na popis iz 2011. godine broj stanovnika Mađarske smanjio se za 464 000, ali se u tom razdoblju uglavnom iz susjednih zemalja uselila 131 000 ljudi, pa je tako broj stanovnika smanjen u odnosu na popis iz 2011. godine za 333 000.

Godine 1980. u Mađarskoj je bilo 10 907 000 stanovnika, ali se otada broj stanovnika smanjuje. U proteklih jedanaest godina oscilirao je broj rođenih, a najniža statistička točka nataliteta zabilježena je 2011. godine. U posljednjih jedanaest godina u Mađarskoj je umrlo oko 130 000 ljudi godišnje, a u godinama pandemija koronavirusne bolesti taj je broj znatno porastao. U 2020. godini umrla je 141 000 ljudi, a u 2021. godini 156 000. Prema podacima popisa iz 2022. godine 21 % ukupnog broja stanovnika čini starije stanovništvo, a 15

% djeca. Između dvaju popisa u ukupnom udjelu stanovništva broj starijih povećao se za 318 000 (19 %), a broj se djece tek neznatno smanjio, no znatno se smanjio postotak aktivnog stanovništva.

Broj stanovnika povećao se samo u Peštanskoj županiji (10 %), Đursko-mošonsko-šopronskoj (10 %) te u Bekeškoj, koja je imala najveći rast (13 %). Stopa pada stanovništva bila je najmanja u selima, za četvrtinu manja nego u županijskim gradovima.

Najgušće je naseljena regija Grad Budimpešta, gdje živi 18 % stanovnika Mađarske, a među županijama to su Peštanska županija, Komoransko-ostrogonska i Đursko-mošonsko-šopronska, dok je najrjeđe naseljena Šomođska županija. Stambeni fond porastao je za 4,6 %. Najveći porast zabilježen je u Đursko-mošonsko-šopronskoj, Peštanskoj i Šomođskoj županiji. Stambeni fond najviše se povećao u manjim gradovima, dok se u selima jedva promijenio.

Ubuduće će se popis stanovništva u potpunosti provoditi uz pomoć državnih baza podataka. EU iduće godine planira donijeti uredbe o europskoj statistici (o stanovništvu i stanovima) s pomoću kojih bi se trebao osigurati novi pravni okvir, prilagodljiv promjenljivim potrebama javnih politika. Tim bi se povećala usklađenost, dosljednost i usporedivost statističkih podataka unutar Europske unije o stanovništvu, uključujući demografske i migracijske podatke te podatke o obiteljima, kućanstvima i uvjetima stanovanja.

Tom uredbom tradicionalni popis stanovništva koji se provodi svakog desetljeća otišao bi u povijest. Ipak, neke zemlje najavljuju kako će za deset godina vjerojatno provoditi kombinirani popis stanovništva.

Branka Pavić Blažetin

Matica hrvatska i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH sklopili Sporazum o suradnji

Suradnja Matice hrvatske i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske dodatni je jamac u očuvanju, razvoju i promicanju hrvatskoga identiteta u područjima umjetničkog, znanstvenog i duhovnog stvaralaštva, gospodarstva i javnoga života te skrbi o zaštiti i jačanju zajednica Hrvata izvan Republike Hrvatske i njihova demokratskog društvenog razvitka.

U Matici hrvatskoj 2. veljače 2023. godine potpisan je Sporazum o suradnji između najstarije hrvatske kulturne ustanove i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji su potpisali predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas.

Suradnja dviju institucija definirana potpisanim Sporazumom obuhvaća aktivnosti usmjerene na Hrvate izvan Republike Hrvatske, i to na pripadnike suverenog i konstitutivnog hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, pripadnike hrvatske nacionalne manjine u europskim državama te hrvatsko iseljeničtvo u prekomorskim i europskim državama. Zajedničke aktivnosti će se provoditi u Republici Hrvatskoj i inozemstvu.

Predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran naglasio je važnost suradnje sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH u godini u kojoj Matica obilježava 180 godina od svojega osnutka. „Briga o očuvanju identiteta, jezika i opstojnosti našeg naroda izvan Hrvatske osobito nam je važna jer osim 103 ogranka u Hrvatskoj imamo i 16 u Bosni i Hercegovini i još devet u drugim zemljama. Sporazum će zasigurno pridonijeti tomu cilju jer imamo puno dodirnih točaka i podjednake želje za afirmacijom identiteta i hrvatske kulture“, rekao je Miro Gavran.

Državni tajnik Zvonko Milas ovom je prilikom rekao: „Matica hrvatska izvrstan je partner u zajedničkom nastojanju promicanja i očuvanja hrvatskog identiteta, kulture i jezika te je ova suradnja iznimno potrebna. Uvjeren sam da će višestoljetni kontinuitet djelovanja Matice Hrvatske i predanost Vlade Republike Hrvatske u jačanju veza s hrvatskim narodom koji živi izvan njezinih granica rezultirati ne samo novim, kvalitetnim i suvremenim

Potpisivanje sporazuma

nim zajedničkim projektima i programima, već i strateškim iskrocima koji će imati dugotrajne učinke na osnaživanje zajedništva hrvatskog naroda.“

Napominjemo, očuvanje, jačanje i razvoj hrvatskog zajedništva te gospodarski i opći napredak hrvatskog naroda strateški je cilj Republike Hrvatske, a suradnja Matice hrvatske i Središnjeg državnog ureda provođenjem zajedničkih aktivnosti dodatno će doprinijeti njegovu ostvarenju.

180 maticahrvatska
1842-2022.

Sporazum o suradnji potpisali su predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas

Stoti rođendan Treze Marinović Božanović (Bozsánovics Jánosné)

Dana 3. kolovoza 2022. godine Treza Marinović Božanović slavila je stoti rođendan. Rođena je 3. kolovoza 1922. godine u baranjskom selu Šarošu u hrvatskoj obitelji. Posjetila sam je na sam dan njezina stotog rođendana. Baka Treza (Mamuta – kako je zovu njezini najbliži) satima mi je pričala o životu u Šarošu i svojoj obitelji, roditeljima, bratu i sestrama, pokojnom mužu, sinovima, unucima i praunucima, šukununu. Pričala je na hrvatskom jeziku, koji je njoj prirodan kao što je Suncu prirodan večernji zalazak i jutarnji izlazak. Živi sa svojom nevjestom koja se brine o njoj. Zahvaljujem im na danu u kojem sam mnogo toga naučila.

Treza je rano ostala bez oca, a nju, brata i sestru othranila je majka. Udala se sa sedamnaest godina za Ivu Božanovića iz Šaroša. Majka je dvojice sinova, ima četvero unučadi (tri cure i jednog dečka), petero praunučadi, zasad jedno šukununuče... Treza je udovica od 2003. godine, a već devet godina živi sa svojom nevjestom Anicom Andrić Božanović, koja vodi brigu o njoj. „Dugo sam bila sama, ali porobili su me pa sam se prestrašila. Odneli su rakiju koju su djeca ispekla i donijela mi, i to su ušli, otvorili vrata i odneli i onda sam se vrlo bojala, pa sam došla tu živjeti kod nevjeste.“

Trezin otac bio je vojnik u Prvom svjetskom ratu. Smrznuo se u polju „vatajući“ divlje guske. Tako su ga našli. Troje djece – najstariji brat, sestra i ona, najmlađa – ostali su bez oca. Bili su jako „siromaki“. Brat i majka išli su u nadnicu kod onih koji su imali konje kako bi im oni zauzvrat izorali osam jutara zemlje. Štala je bila prazna, siromaštvo veliko. Brat, koji je tad imao 14 godina, s majkom je podnio najveći teret održavanja obitelji, radili su koliko su mogli. Imala je Treza posla „od male maloči, odranila se u poslu“, a završila je šest razreda osnovne škole. Brat Andro rodio se prije rata, otac je otišao u rat i kad se rat svršio 1920. rodila se sestra. Poslije nje, 1922., rodila se Treza. Kako kaže „ja sam već bila *fölösleges* (nepotrebna)“.

Dobro se sjeća meštra Károlya Koleszáritsa, u čijoj je obitelji nakon završetka škole služila tri godine. Bili su to jako lijepi dani, bilo joj je jako dobro. Doručak, užina, ručak, večera, srijedom i petkom post, naučila je koliko je važna molitva, lijepa riječ. Bilo je salame, kobasice, „putra i *sajta*“. Meštar je imao sina Trezinih godina, a sin prijatelja koji je stanovao preko puta. Prijatelj je bio od Božanovićevih i oni su se često utroje igrali. Brat joj je nakon tri godine rekao kako je to što tamo zasluži malo i kako treba doći kući i na polju raditi. „Kad bi nješt trebalo, više puta bi od Božanovićevih mlijeko nosili jer nema uvijek krava mlijeka kad tele sisa. Ili bi vikali dečki da odem već po mlijeko. Kad bi došla, onda bi zatvorili vrata neka budem s njima u dvoru, nek se igram s njima. Vrlo su me upoznali i usvojili su me, tako su me držali kao da sam meštrova kći bila. Obećali su mi i da će mi dić plaću, samo nek ostanem kod njih. Voljili su oni mene, radila jesam, al nisam bila da sam im vraćala natrag što nije red. A u školi kad sam išla, vrlo sam dobro učila pa me i meštar volio. Ako bi šta

Treza Marinović Božanović

bilo kad štagod nije zno, onda bi uvijek reko 'Teri!'. Dobro sam se učila i onda sam tako stala i tako sam se naučila s njima. Tam sam bila, ali to nije bilo dost, kazo je moj brat, da neću biti *nagysága* (gospođa), treba raditi. *Tessék* (izvoli) doma doći pa raditi. Uzeo je veliku žetvu čak u Lotaru i onda ajd u Lotar tamo žeti i radit, od toga se ne može živjeti što ti zaslužiš. Došla sam doma, ali nisam bila dugo, nisam bila dugo djevojka.“

Udala se sa sedamnaest godina za Ivu Božanovića. Njezina sestra udala se malo prije nje u obitelj Zec u Katolj. I nju su željeli dati u Katolj, za brata sestrina muža, ali ona je željela ostati u Šarošu – gdje se već zagledala u budućeg muža Ivu. Ivin otac došao je za zeta iz Udvara u Šaroš.

Više je voljela, kako ona kaže „ostati preko puta“. „Svadba je bila ko je kaki bio. Ima ko je bio moguć i bogat i tam je bila velika svadba. Ko je bio siroma, tako bi se pokrivo kakva mu bila perina dugačka. Mi smo bili siromaki kad je otac umro, bogataši su lagje. Kad smo se pouđavali, onda je već bilo dobro. Ojoj.“

Treza kazuje: „Lijepo smo živjeli. Radili smo na njivi, bilo je zemlje i oni su imali osam jutara zemlje. Otac mu je često išao na vašar, kupec je bio. Muž je imao jednu sestru koja se udala u obitelj Lisac. Mi smo živjeli sa starima i nije nam nitko smetao. Djecu smo odranili. Kako nisam radila, ali sam bila u zadrugi i u nadnicu sam išla često, išli smo i u Pečuh. U zadrugu smo morali. U Šarošu je bila zadruga i morali smo unići. Mojeg su svekra vrlo tjerali u zadrugu, držali su ga malo ko kulaka, pa je moro. On je bio član i ja, a svekrva nije. Ni moj muž nije bio, on je išao raditi kao električar, ali ne dugo... Grunta je bilo. Ja sam imala osam jutara i oni koliko i ja. Ja sam donijela četiri frtalja naše zemlje. Mati mi je bila Olaskinja i olasku zemlju koju je ona imala dobila je sestra u Katolju, a to što je bilo u Šarošu dijelili smo brat i ja. Poljsku zemlju smo prepолоvili, a njemu su ostale i livade i vinograd, to nisam tražila.“

Trezin muž Ivo dugo je bio oko crkve, zvonar i sve što je trebalo. Brinuo se o crkvi domalo pred smrt. Popravljao je, izvana su je čapali, mijenjali i popravljali krov, bojili. Svećenik je stanovao u Bogatu, pa se poslije pripadalo olaskoj župi, a od 90-ih godina župi u Mišljenu. U selu je svake nedjelje bila misa. „Kad je svršila misa, svećenik bi ošo u Kozar, onda u Romonju, u Kozaru nije bilo svake nedilje mise.“ Šaroška je barokna crkva, čija je gradnja

završena 1793. godine, doista prekrasna. Ferenc Falkoner naslikao je oltarnu sliku, a orgulje su građene između 1830. i 1840. Pitali smo Trezu i o misama. Ne ide već odavno na mise, a snaha Anica ide. Reče kako nikad mise nisu bile na hrvatskom iako je Šokaca više nego Švaba. „Šokci bi počeli pjesmu (jednu – dvi), Švabi u sredini i Šokci na kraju na izlazu. Prodičilo se mađarski. Ako je bio takav popo koji je zno prodikovat šokački, onda je prodikovo. Misa bi se uvijek začela šokački i, kada bi pošli van, potlenja pjesma je šokačka bila. Bilo je tu Šokadije, ali polako su puzili u varoš, u varoš, onda smo ostali potlin su uvijek došli Mađari i Švabi i tako se izmiješalo. Ja sto godina pjevati neka ni čekat, *nem tudam nem akaram*. Ej ej, ne. 'Zdravo, divo, svi milosti puna', to smo pjevali u crkvi. 'Rajska divo, kraljice Hrvata, naša majko, naša zoro zlatna'... Šokačka ova strana je bila jedna, to nisu bili Švabi, Šokaca je bilo puno više. Na drugoj strani sjele bi starije žene, a što nisu one su stajale. Švabima je bilo mjesto kod oltara Srca Isusova, naprijed di je bio *korlat* (ograda). Tamo su u dva reda bile Šokice, svako je imo svoje mjesto.”

Selo je dvjesto godina imalo školu koja je ukinuta 1978. godine. Štoviše, nakon Drugog svjetskog rata Šaroš je bio jedno od rijetkih sela u Mađarskoj gdje se odvijala nastava i na hrvatskom jeziku (od 1948. do 1950.), tzv. hrvatski odjel (*horvát tagozat*).

Već šesnaest godina unuk Trezina brata Andre Marinovića Zoltán Dukai načelnik je Šaroša. Po struci je povjesničar i autor je knjige *Magyarsarlós Története (Povijest Šaroša)*. Brat je stanovao kod seoskog bircuza i dućana malo dalje od crkve. Tamo se rodila i Treza, u toj kući. Mati iz Olasa, Zorka Jerant, udala se za oca Ivu u Šaroš. Treza je rodila sinove Miju i Vinka. Mijo je preminuo 2011. godine, a njegova žena Anica Andrić danas se brine o Trezi. Ona i muž Mijo živjeli su s Trezom i njezinim mužem dok nisu gradili kuću „nabaška”. I Anica je Šaroškinja. Mama joj je iz Vršenđe (Antolović), a mamina mama iz Katolja (Jakšić). Mijo ima dvije kćeri, a Vinko sina i kćer. Vinko stanuje u Pečuho.

Kermez je u Šarošu 12. rujna, nakon Male Gospe, na Ime Marijino. „Ojoj, na kermez, *hogyne*, bilo je nekad ojoj gostiju... K nam bi došli čak i iz Udvara, moj je svekar bio iz Udvara. Za ručak bi dobili pača, zaklali bi uvijek za kermez ne ranjenika već svinjče, bilo je i kobasica i mesa. Vrlo smo održavali kermez. Jedan je bio kermez, ne dva kao u Kozaru. Ali onda bi bio kermez, *persze hogyne*, tako da bi uvijek dva dana bili, bilo je uvijek u sobi mjestu, ne bi nikad onaj dan ošli doma. Al ne bi vrlo spavali, u bircuzu bi bili do jutra mulotovali, igrali, bilo bi kolo ono veliko, onaj... Kako su mu kazali, Pavković Stipa, znaš ti njega? Najviše je on bio ako nije bio negdi. Ako nije on, onda su vršendski Cigani, i oni su

znali svirati, ali najviše je Pavković, ojoj, došli bi vrlo izdaleka momci.”

Pitam je znaju li sinovi hrvatski. „Šta ja znam, malo znadu... Mi smo se tako naučili, mi smo i u školi čitali i divanili, nas je Koleszárits učio šokački i Švabe švapski (oni što bi kazali *anyanyelv* – materinski jezik). Meni je svejedno, ja znam i mađarski i hrvatski. Najviše se molim šokački. Kad sama molim kako je meni volja, ja šokački. Molim cijelu krunicu svaki dan. Kad kako smislim... Ako sam sama, onda i molim i pjevam, svakako bude. Takvog dana nema da ja nisam izmolila moju krunicu. Svakog dana izmolim. Voljim moliti. Tamo kad sam bila kod meštrovih, tamo sam se ja drugačije naučila. Tamo se molilo kad je zvonilo, kad se ručalo, tamo nitko nije ni lego ni digo se da se nije pomolilo.”

„Kada sam otišla i kada sam se udala, tu je meni bilo teško i onda sam se samo u Boga ufala. Svekar mi je bio iz Udvara. Neću ga špotati, ali nije lijepo divanio, ne lijepo, sramotski i svakako, pa onda smo se *megutálni*. Nije pazio šta će mu izaći iz usni, jel smo mi djeca tamo ili šta, nisam znala drugačije nego se moliti i moliti. I dragi Bog vrlo mi je bio u pomoći. Taka sam bila bolesna, radila jesam mnogo. A što bi reko neki, jela kako bi dobila. Nije tako bilo da sam gladna pa ću jesti. Ne ne, kad je došla ta dob, došlo se jesti. Ako nisi tu, nećeš ni dobiti. Razbolila sam se na pluća, već sam krv pljuvala pa sam išla s tim doktoru Harmatu pa sam ozdravila. Svednak malo bolje svednak, onda su me pazili, kad mi kazo doktor samo jest, ne treba patike, onda su me trpali samo nek jedem i ozdravila sam.”

„Šta radim cijeli dan? Fala Bogu, dobro se slažemo, vrlo dobro. Mi a i djeca nam dobro smo živjeli zajedno, fala Bogu. Šta misliš, sad nema nedilju dana tako kao da je nešto presjeklo, i sad najedanput ne vidim, najedanput mi sad došlo, sve mi tamno, ni mi više svjetlo. Kako ne čujem sretno, što čujem prikrenuto čujem, Anica mi prepovijeda. Jest morem, što dobijem čorbe, što ne treba gristi. Zubi nemam ništa, al pojedem ako šta ima, nisam bila nikada *finnyás*. Što se spravilo i skuvalo, to sam jila. Kuvala nisam nikada, nisam ni neću, nisam nikad kuvala. Kad je bila svekrva, onda je ona, a kad je ona umrla, onda je došla Anica i ona je kuvala. Ja nisam. Kako je skuvala, tako smo pojili. Ona se, kako da ti kažem, ona se uputila, ona se naučila, a starog vola je teško naučiti. Nisam zagonetala, meni je sve bilo dobro, niš ni mi bilo tako da ja nješt nisam mogla pojist, svašt. E pa? Što je bilo u životu najljepše ja ne znam kazati. Dok je čeljade mlado, dotle je svašta lijepo, a kad ostari, onda ništa.”

Danas Šaroš ima oko 310 stanovnika. Ima dvadesetak kuća u kojima žive oni čiji su predci hrvatskog podrijetla. Jezik se gubi,

hrabro poput bake Treze ne govori se hrvatski. Tek su nadgrobni spomenici ostali kao svjedoci kako su stoljećima većinu u selu činili Hrvati. Sve do prije pedesetak godina. Ženili su se i udavali međusobno, nadgrobne spomenike pisali na hrvatskom jeziku. Jer nekad su u Šarošu dvije trećine stanovnika bili Hrvati. Struktura sela zaista se promijenila u posljednjih trideset godina. Sedamdeset posto stanovnika danas čine useljenici. S Gornjeg brda (Gornye Brudo) selo se pruža na dlanu ili s Malog Kaloca (Kiskalóc), Kalóca ili Nagy Kalóca, da ne nabrajam šaroške toponime. Selo je bajkovito, prelijepo.

Branka Pavić Blažetin

Njezini najbliži na okupu

Pokladni običaj bunjevačkih Hrvata

Maškare u Baji

Tradicionalne maškare u subotu 18. veljače u Baji okupile su maškare (članove kulturnih društava iz Baje i okolnih naselja), ali i veliko mnoštvo znatiželjnika željnih zabave i plesa.

Cjeloposlijepodnevni program na Trgu Svetog Trojstva (središnjem gradskom trgu) počeo je u ranim poslijepodnevnim satima dječjom igraonicom uz tradicijske drvene igračke, a nastavljen je bunjevačkom plesačnicom i ponudom tradicionalnih kulinarskih specijaliteta – bunjevačka kuhinja ponudila je prepoznatljiv ovčji paprikaš pod kuharskom palicom Árpáda Jakaba. Na središnjem gradskom trgu na otvorenoj pozornici nastupili su Tamburaški sastav „Danubia” iz Čikuzde (Sükösd), polaznici tamburaške i harmonikaške škole pod vodstvom Attila Csurajja i Zsuzske Markó. Nakon toga uslijedila je plesačnica Kulturne udruge „Bunjevačka zlatna grana”. Nakon završetka plesačnice priređen je interaktivni program za djecu uz duet „Felhő”. Zatim je okupljene zabavljao gostujući orkestar „Mišina”, a istodobno

Južna povorka maškara krenula je od Kršćanske čitaonice

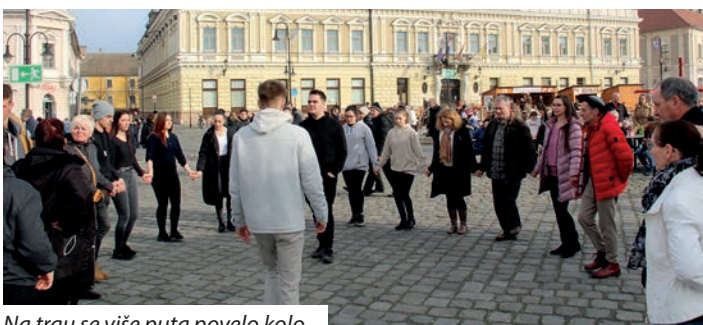

Zajednička veselica maškara na glavnom trgu

Bilo ih je po tradiciji u raznim strašnim i lijepim maskama

su prolazile i dvije povorke maškara uz bučenje, pjesmu i ples, u raznoraznim maskama na čelu s prepoznatljivim maskama – medvjeda, Bošnjaka, didaka i batinaša. Povorka pod vodstvom i u pratnji orkestra „Bačka” krenula je sa sjevera, od zgrade Liszt Ferenc AMI, a druga pod vodstvom orkestra „Čabar” s juga, od zgrade Kršćanske čitaonice. Dolaskom povorki na središnji gradski trg u 17 sati ovogodišnji ophod maškara svečano je otvorila gradonačelnica Klara Nyirati, glavna pokroviteljica priredbe. Ona je pozdravila sve sudionike, goste i posjetitelje ovogodišnjih maškara koje su treći put priređene. Izrazila je zadovoljstvo da se u višenacionalnom gradu ne samo na fišijadi nego i na maškarama svi mogu zajedno veseliti i plesati te je ponovno nabrojila narodnosna i subetnička imena svih bajske nacionalnih

Na trgu se više puta povelolo kolo

manjina. Zaključila je kako bogatstvo grada čine upravo narodi koji u njemu žive.

Nazočnima se potom obratio veleposlanik RH u Budimpešti Mladen Andrić, koji je rekao da je ovo dan kad se Mađari i Hrvati zajedno mogu veseliti i zabaviti, kad zajedno mogu povesti i sve ostale te je uz srdačan pozdrav svima poželio svako dobro. Zatim je generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat čestitao gradonačelnici i Angeli Šokac Marković te svim suradnicima na uspješnoj organizaciji. Kako je kazao, „maškare su vrijeme prerusavanja, tjeranja zlih duhova, tjeranja zime i nagovještaja proljeća”.

Zatim je o pokladnom običaju (obnovljenom 2020. godine) govorio dr. Dinko Šokčević, koji se petnaest godina zalagao za oživljavanje bunjevačkih maškara, tradicije bunjevačkih Hrvata s bajske Dolnjaka. Kako je između ostalog naglasio, stari pokladni običaj bunjevački Hrvati zasigurno su donijeli iz svoje pradomovine. Prepoznatljivi likovi medvjeda i didaka simboliziraju zimu, a Bošnjaka i batinaša proljeće. Medvjed i Bošnjak jedinstveni su likovi, karakteristični za bajske bunjevačke Hrvate, a imaju i svoju povijesno-kulturnu važnost. Bošnjak, naime, dolazi iz Bosne. Nekad su u Baji i druge dijelove Monarhije medvjede dovođili bosanski Cigani, koji su ih tjerali na ples. Bošnjak izgledom podsjeća na Turčina. Na glavi mu je turban, lice obojeno u crveno, nosi crvenu pregaču i bijeli „peškir” oko pojasa. Prema riječima Dinka Šokčevića, podroban opis maškara potkrijepljen fotografijama pronašao je u radu bajske nastavnice Antala Kovácsa koji je 1903. objavljen u časopisu „Néprajzi Értésítő”.

Svečanom otvorenju nazočili su još i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i predsjednica Hrvatske samouprave grada Baje Angela Šokac Marković.

Nakon svečanosti otvorenja zaplesalo se zajedničko veliko kolo maškara i posjetitelja koje su u nastavku večeri zabavljali orkestri „Zabavna industrija” i „Čabar”. Pokladna veselica ove godine završena je u prostorijama Kršćanske čitaonice pokladnim balom uz orkestar „Bačka”.

S. B.

Naši Ljudi

Udruga „Naši Ljudi“ i Sportsko društvo „T-Fitt“ organizirali su prvog tjedna veljače malonogometni turnir u sportskoj dvorani grada Mišljena. Sportska borba odvija se u dvjema ligama. Uz ekipe domaćina pristigle su i ekipe iz Baranjske, Tolnanske i Šomođske županije, ali bila su zastupljena i okolna hrvatska naselja.

Mišo Udvarac – uvijek spreman pomoći

Dok je prijedodnevnu kategoriju za igrače iznad 45 godina osvojila ekipa „Napkelte Vendégház“, u ligi za igrače iznad 35 godina prvo mjesto osvojila je ekipa „Kereszteslovagok“. Cilj je

udruge „Naši Ljudi“ jačanje mađarsko-hrvatskih veza, donosi Pannon Televízió u prilogu o nogometnom turniru. Kako u prilogu izjavljuje predsjednik Udruge „Naši Ljudi“ Arnold Barić, udruzi je važno raditi s većinskim narodom, a i u njihovu imenu čuje se „naši ljudi“. Predsjednik udruge dodaje: „Svi naši ljudi s kojima surađujemo oni su s kojima zajedno živimo već tisuću godina. I sad kako je Hrvatska stupila u šengen, sad nemamo ni granice – ovako su Mađari iz Hrvatske i Hrvati iz Mađarske u jednoj cjelini i zajedno radimo za našu budućnost i u sportu i folkloru i u svim našim organizacijama. Uvijek je teško skupiti našu mladež, to je sad u znaku navoda jer tu se sada radi o našim ljudima u dobi iznad 35 i 45 godina koji igraju u više ekipa. Neki paralelno igraju u nekoliko ekipa i tu se vidi da u svim našim okolnim naseljima, pogotovo u Pečuhu, u svim tim tamošnjim timovima imamo naše Hrvate. To je nekad takav mišung. Znači, ima puno Hrvata koji u cjelini rade i za Hrvate i za Mađare i tu se ne pita tko je koje nacije, mi radimo za našu zajednicu.“

Na turniru je sudjelovala i martinačka ekipa „Veterani – Zrinski“. „Rado sudjelujemo na sličnim turnirima kao što je bio i ovaj mišljenski“, izjavio je kapetan Veterana Ljubomir Laić. „Naša ekipa ne sudjeluje na prvenstvu veterana u županiji, nego se mi na prijateljskoj osnovi sastajemo i igramo prijateljske utakmice jedanput do dvaput mjesečno. Jako puno prijateljskih mečeva igramo u Hrvatskoj, na moru, i sastav ekipe je većinom od igrača hrvatskog ili srpskog podrijetla. Imamo i par zetova koji su se oženili u Martince i oni igraju u Veteranima. Zajedno živimo, radimo, putujemo, igramo. Nama je bitno da smo danas tu i da igramo nogomet. Što se tiče rezultata, pokušat ćemo postići sve što je najbolje. Mislim da rezultat nije bitan u svemu.“

Branka Pavić Blažetin

U Pečuhu predstavljen „Hrvatski kalendar 2023.“

U Pečuhu je u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe u organizaciji Kluba i Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ 1. veljače predstavljen godišnjak Hrvata u Mađarskoj „Hrvatski kalendar 2023.“. Kalendar je izdala „Croatica“, a predstavila ga urednica Branka Pavić Blažetin. O kalendaru kao posebnom žanru, tj. o kalendarском štivu općenito, govorio je znanstveni suradnik ZZHM-a dr. Silvestar Balić, a razgovor je moderirala ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrln. Glazbeni okvir događanju i druženju u pokladnom duhu osigurao je Orkestar „Mišina“. Domaćin susreta bio je voditelj Kluba Mišo Šarošac, koji je pozdravio brojne okupljene.

BPB

Fotografija je preuzeta s Facebook profila Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Zahvaljujemo na praćenju događanja i fotografijama.

Jedan važan bal

U salantskom domu kulture Kuratorij Zaklade „Fogd a szalántai ovodásak kezét” u suradnji s Roditeljskom zajednicom salantskog vrtića 11. veljače organizirao je dobrotvorni bal čiji je prihod Zaklada namijenila ostvarivanju svojeg temeljnog cilja, a to je udovoljavanje potrebama djece u salantskom vrtiću.

Ovaj pokladni dobrotvorni bal ima dugu tradiciju, ali prethodne dvije godine nije održan zbog pandemije koronavirusne bolesti. Vrtić oko sebe, zahvaljujući izvršnoj sinergiji koju djelatnici vrtića ostvaruju s roditeljima polaznika, okuplja velik broj marnih i vještih mama i tata, baka i djedova koji su i ovoga puta uložili veliku energiju kako bi bal bio što uspješniji. A pripreme su počele još u listopadu prošle godine – za dobar posao ipak treba vremena.

U salantskom vrtiću rad se odvija u tri skupinama, koje su podijeljene prema uzrastu polaznika. Danas vrtić pohađa 75 djece. Salantski hrvatski narodnosni vrtić utemeljen je 1975. godine i jedan mu je od važnih zadataka očuvanje i njegovanje hrvatskoga jezika i kulture. To se nije promijenilo tijekom 50 godina, pa i danas odgajateljice vode brigu o predaji hrvatskih pjesmica, brojalica, plesa i običaja. To možemo zahvaliti voditeljici vrtića i salantskoj Hrvatici Diani Kecskes Bori, koja iznimno velik trud ulaže kako bi i djeci i vrtiću bilo što bolje. Roditelji i odgajateljice ove su godine za dobrotvorni bal od raznih institucija, samouprava, pojedinaца skupili više od 200 poklona za tomolu, a osim toga prodali su mnogo sponzorskih ulaznica te dobili novčanu

Djelatnice Vrtića

potporu. Dobrotvorni bal otvorila je predsjednica Roditeljske zajednice Aleksandra Ištoković te pozdravila sve goste, a zatim se nazočnima obratila i voditeljica vrtića Diana Kecskes Bori. Ona je nazočne upoznala s radom Zaklade koja je utemeljena 1999. godine na inicijativu roditelja tadašnjih polaznika. Zakladom upravlja Kuratorij u sljedećem sastavu: Iván Daszkalov, gospođa Ferenc Horváth, Katalin Gulyás Dávid, János Petrovics, gos-

pođa Józsefa Szabóa, gospođa Tibora Szeverincza, gospođa Istvána Kecskésa. Predsjednica je Kuratorija Eva Kapitány. Potom je navela važne aktivnosti Kuratorija Zaklade koje su znatno doprinijele boljitku rada s djecom i ostvarivanju odgojnih ciljeva sa širokim spektrom dodatnih aktivnosti. Zaklada sudjeluje i s brojnim natječajima kako bi pribavila sredstva za poboljšanje uvjeta rada u vrtiću. Spomenimo samo neka ulaganja: kupovina

Skupina „Leptiri”

Trenutak za pjesmu

Na putu

Lokomotiva juri, juri,
Pogled zastaje na polju.
Kad spazih žito se njiše,
Dođe mi zapjevat' koju.

Daleko, široko, kao more,
Talasa valom, ljuđa se klas,
A ispod pokrova plavog
Ševa izvija svoj sitan glas

Marko Dekić

razgлася, program „Madár Suli”, financiranje dana djece, uređivanje dvorišta vrtića u vrijednosti od 2 milijuna forinti. Trenutačno (prije bala) Zaklada na računu ima 722 695 forinti.

Od dobivena prihoda između ostaloga Zaklada i vrtić žele kupiti sustav za penjanje za vrtićko dvorište, obogatiti proslavu Uskrsa poklonima te financirati putovanje polaznika velike skupine. Voditeljica vrtića posebno je zahvalila onima koji su 1 % svojega poreza dali Zakladi, što je u prošloj godini bilo ukupno 164 000 forinti.

Zatim je slijedio kulturni program u kojem su sudjelovali mali plesači iz vrtića: plesna skupina „Maleni” s hrvatskim i mađarskim plesovima i pjesmama, zajedno s odgajateljicama. Potom su nastupili učenci salantske osnovne škole s kratkim igrokazom, omladinska skupina KUD-a

Skupina „Lastavice”

Skupina „Bubamare”

Foto: Vrtić SALANTA

„Marica”, članovi salantske Udruge preskakanje užeta te djelatnici salantskog vrtića koji su izveli šaljivi igrokaz. Nakon programa roditelji su najprije ponudili sendvičima i pićem one koji su nastupali, a kako je sendviča i pića bilo napretek, svi u dvorani mogli su blagovati. Slijedio je bal uz svirku Orkestra „Podravka” iz Martinaca, a svirale su se mađarske i hrvatske note. Napomenimo kako je orkestar platio jedan Salančanin – to je bio njegov poklon Roditeljskoj zajednici i Zakladi, time je podupro njihov rad. Otpočelo je i prodavanje tombola, što je bilo iznimno uspješno: prodalo se više od 2000 komada. U prvom velikom odmoru zbog puno poklona počela je tombola. Glavna nagrada bile su dvije divlje svinje koje je za tombolu ponudio načelnik sela Garé, a osim toga wellness usluge, restoranske

usluge, ručno izrađen stol s policama i bezbroj vrijednih poklona. Bal je bio

izvanredno uspješan, mnoštvo se roditelja i zainteresiranih družilo, plesalo i veselilo. Ukupan prihod od ulaznica, tombola i raznih potpora prekoračio je milijun i dvjesto tisuća forinti. Roditelji, radnici vrtića i Salančani zajedno su proveli lijepu večer, skupili Zakladi velik prihod, dvostruko veći nego na dosad najuspješnijem balu održanom 2020. godine. Bal i rad Zaklade podupirali su mnogi: stiglo je oko 600 000 forinti potpore organizacija izravno na račun Zaklade, prodan je velik broj karata za tombolu i ostvaren prihod od 328 000 Ft, dok je od ulaznica ostvaren prihod od 386 000 Ft, ističu ponosni organizatori.

„Zahvaljujemo svima koji su na bilo koji način pomogli u održavanju uspješne večeri”, rekle su nam Aleksandra Szendrői Ištoković i Ramona Štivić u ime Roditeljske zajednice.

Branka Pavić Blažetin

U Salanti školske godine 1934./1935.

HOŠIG-ovci pokazali svoju kreativnost na tradicionalnom maskenbalu

Veljača je vrijeme fašnika, odnosno maškara, što je prilika da svatko od nas na barem jedan dan postane netko drugi. Maškare su poznate među ljudima i kao poklade, a pod to spadaju sve proslave kao što su karnevali i različiti festivali koji se tradicionalno obilježavaju u kostimima.

To je doba kad svi uživamo, a posebice djeca. Pitamo se zašto volimo vrijeme maškara i karnevala. Zato što u to doba možemo biti druga osoba – naš omiljeni lik, naš superjunak. Učenici se za ovo doba pripremaju mjesecima kako bi predstavili jedni drugima svoju masku.

U sklopu HOŠIG-ove školske aktivnosti 15. veljače priređen je tradicionalni školski maskenbal. Na priredbi su sudjelovali učenici od prvog do osmog razreda osnovne škole. Program je vodila gimnazijalka Nina Šindik, a za ovogodišnji maskenbal bila je odgovorna učiteljica Nikolina Jurina.

„Moram reći da sam jako zadovoljna kako se sve danas odvijalo. Ja sam već drugu godinu ovdje u HOŠIG-u. Bilo je teško i velik je to zadatak, velik izazov,

Najmlađi i najsladi

Oni malo veći

ali uz pomoć roditelja, samouprava i učitelja uspjeli smo ostvariti program i sve je ispalo kako sam se nadala”, izjavila nam je učiteljica Jurina.

Rekla nam je da su ova događanja važna jer se djeca preko njih mogu upoznati s hrvatskim običajima.

„Veljača je doba plesa i šala, pa mislim da je važno ovo organizirati da se i učenici malo vesele i da se upoznaju s hrvatskim običajima. Naš je najveći cilj da se učenici zabave i druže te da uključimo roditelje koji su se stvarno pokazali i pomogli nam. Velika im hvala.”

Svi zajedno jedna ekipa

Tradicija se maskiranja u HOŠIG-u nastavlja svake godine, a uz to razredi pripremaju i plesove.

„Učenici izaberu neku pjesmu i onda se pripremi koreografija. Tako je bilo i ove godine, naravno, tradicija se mora očuvati. Ove sam godine odlučila da ćemo imati i bife. Zamolili smo roditelje da nešto pripreme pa su oni donijeli kolače, kavu i druge stvari, a to se onda i prodavalo. Imali smo i sajam za učenike na kojemu smo prodavali različite stvari – školski pribor, balone i sitnice koje vesele djecu. Sav prikupljen novac bit će upotrijebljen za buduće školske programe”, dodala je učiteljica Jurina.

Tradicija je u HOŠIG-u da se pokladno razdoblje proslavi uz ples i zabavu te nije ni čudo da se učenici već tjednima pripremaju za ovaj dan. Maskirani su došli u školu, predstavili se, plesali i pjevali. Program su otvorili najmanji i najhrabriji, prvašići. Nakon njih predstavili su se učenici ostalih razreda. Sudionici su plesne koreografije izvodili na hrvatske i svjetske hitove. Prvašići su plesali na Shakirinu pjesmu „Waka Waka (This Time For Africa)”. Učenici drugog razreda pokazali su nam kako je vidjeti svijet dječjim očima s plesnom koreografijom na pjesmu „Kad bi svi ljudi na svijetu”. „Radim što želim” naziv je pjesme na koju su plesali trećaši i dočarali nam kako bi izgledao savršen svijet. Četvrti razred podsjetio nas je na to koliko je važno slušati i vjerovati u ono što osjećamo uz pjesmu „Prvi osjećaj”. Učenici petog razreda plesali su na „Moves like Jagger”. Učenici šestog razreda donijeli su dašak K-popa s koreografijom na pjesmu „Bang bang bang”. Nakon njih pozornici su pristupili učenici sedmog razreda koji su nas vodili kroz drugu galaksiju koreografijom na pjesmu „Levitating”. Program su zatvorili učenici osmog razreda koji su nas podsjetili na legendaran mjuzikl „Footloose”.

Ove su godine svi učenici bili pobjednici, pa je svaki razred dobio nagradu, a zatim je slijedilo zajedničko fotografiranje. Pokrovitelji maškara bili su Podravka, Hrvatske samouprave XVI. i XIV. okruga te Hrvatska samouprava Erzsébetvárosa. Prije maskenbala svi su u bifeu mogli kušati slastice koje su pripremili roditelji i učiteljice.

Neda Maretić

Kemljanski mesopust

Konac je mesopusnoga vremena, ča se i u Hrvatskoj Kemlji očividno javlja. I životinje su sve norije, živije, no ne slučajno. Post je, kraj je svakakovim norijam, zabave su strogo zabranjene!

Kotrigi KUD-a „Konoplje” su 11. februara stanovnike sela tirali va zaista veselu ludnicu. Na ekhoš kola su se popnuli nori svati, gosti, junaki, muži va žensku pratež, žene, divojke va mušku opravu, a i Mačka, farnika nisu doma ostavili. Po ulica su jako veselo jačili i tancali na zadovoljstvo stanovnikov. Ljudi su s pilom, čajem, poherajem dočekali povorku i nudili nore svatovske diozimatelje.

A navečer štimunga podignula se je do nebesa, kade se je pred mnoštvo veselja-

Tanac na ulici

Samo veselo

Gdo je žena, gdo je muž?

I autor teksta na kipicu

kov skupazela mladoženja Čabilla mladi zaručnjak/zaručnica i Pannio mlada zaručnica/zaručnjak. Svetačnu prisegu je sveršio farnik Mačor (Mačka) na takovom jeziku, da su svi gosti dobro razumili. Veseljaki su došli na Hrvatski bal iz Bizonje, Staroga Grada, Ugarske Kemlje, pak ljudi iz cijele bliže i daleke okolice – njih je bilo više od dvisto. Na parketi se je tancalo, skakalo mlado i staro na dobru muziku. Morem opomenuti da su svi gosti igrali veselo i hrvatska kola. Nigdor se nije mogao žaliti. Bila je svaka želja ispunjena. Čuda tombolov su ljudi darovali za ov večer ili noć, čemu su se srićni dobitnici jako

„Noro viselje” na balu

Oduševljeni gosti

veselili. Dobro vino, poheraji su goste okripili i krenuli na jednu veselu mesopusnu noć!

Velika hvala kudovcem „Konoplje”, svim organizatorom, Hrvatskoj samoupravi Kemlje – s jednom ričom – velika hvala svim, ki su pomagali ov nezaboravni večer na noge postaviti! Ponovit ćemo veselicu i dođuće ljeto!

Kišov Franci – Nemeth

Gastronomski dan u Starinu

U organizaciji Hrvatske samouprave Starina 18. veljače održan je Gastronomski dan u naselju. Zastupnici samouprave na čelu s Jozom Perjašem u prijepodnevnim su satima pozvali svoje suseljene i njihove obitelji na kuhanje i kušanje

bošpora (omiljenog jela Starinčana), a poslijepodne na hrvatsku svetu misu i zajednički ručak. Svetu misu služio je Jozo Egri, a crkva je odzvanjala od pjevanja Starinčica. Zna se da je Starin imao poznati zbor sedamdesetih godina. Možda ovo baš nisu

te iste žene, a možda su i malo ostarjele, ali njihovi glasovi ostali su tipični, jaki, kao da slušamo snimke i sakupljanja iz Starina. Nakon svete mise slijedio je zajednički ručak u Domu kulture uz sarmu, paprikaš od svinjetine i ukusne domaće kolače. Okupljene je zabavljao „Maxi-Remix“ s hrvatskim i mađarskim melodijama, a u odmoru Starinčice i Starinčani zapjevali su stare, skoro već i zaboravljene pjesme. Ovo pro hladno poslijepodne „ugrijalo se“ uz pjesmu, ples i zajedničko druženje. *Vesna Velin*

VIROVITICA – U Virovitici je održan 26. Međunarodni sajam gospodarstva, obrtništva i poljoprivrede „Viroexpo 2023“ na kojem se ove godine na više od 21 tisuću četvornih metara vanjskog i unutarnjeg izlagačkog prostora predstavljalo više od 500 izlagača iz Hrvatske, BiH, Slovenije, Mađarske, Slovačke, Srbije, Makedonije, Italije, Austrije i Azerbajdžana. Među sudionicima sajma bila je i ekipa Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“. Dana 18. veljače predstavnici Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ na poziv svojih prijatelja iz Sopja i Udruge „Karaula“ iz Gradine sudjelovali su na sajmu u Virovitici i predstavili Hrvate iz Mađarske (unutar toga Hrvate iz Podravine), reče nam v. d. ravnateljica Centra Vesna Velin. Družili su se s prijateljima iz Sopja i Gradine te nudili pečene kobasice, čurku i vratinu što je ekipa „J. G. Dž. – Zrinski – Veterani“ spremila na VII. hrvatskom gastronomskom i kulturnom festivalu „Hrvatska svinjokolja u Podravini“. Prijatelji iz Udruge „Karaula“ kuhali su grah za posjetitelje sajma. Brojne udruge na svojim štandovima nudile su izvrsna jela, a osobito su se istaknule lovačke udruge s područja Virovitičko-podravске županije koje su pripremile besplatan lovački paprikaš.

BARČA – I u ovoj školskoj godini, 2022./2023., Hrvatska samouprava grada Barče raspisala je natječaj za srednjoškolske stipendije na koji se mogu prijaviti učenici srednjih škola koji imaju stalno prebivalište u gradu Barči, mađarski su državljani te im je prosjek ocjena najmanje 4,0. Osim toga uvjet je i poznavanje hrvatskog jezika i aktivno sudjelovanje na događanjima hrvatske zajednice u gradu. Prijave se očekuju do 10. ožujka. Obrasci za prijavu nalaze se na službenim mrežnim stranicama grada Barče (www.barcs.hu). Stipendija se isplaćuje u dvama obrocima.

Regionalni park Mura – Drava

Regionalni park Mura – Drava zaštićeno je prirodno područje prema Uredbi Vlade Republike Hrvatske od 10. veljače 2011. godine. Iako ga nije certificirao IUCN (International Union for Conservation of Nature – Međunarodni savez za očuvanje prirode), pripada u IUCN-ovu V. kategoriju – zaštićeni krajobraz. Park se proteže kroz pet županija (Međimursku, Varaždinsku, Koprivničko-križevačku, Virovitičko-podravsku i Osječko-baranjsku županiju), a ukupna mu je površina 87.680,52 ha.

Najveći dio Regionalnog parka Mura – Drava nalazi se u Osječko-baranjskoj županiji (nešto više od 26 000 ha, što čini oko 30 %). Unutar parka nalazi se Edukacijsko-posjetiteljski centar „Podravlje“, mjesto edukacije, ali i susreta, okupljanja i razmjene znanja vezanih uz biološku raznolikost.

Mala stranica

Državno natjecanje u kazivanju proze i poezije na hrvatskom jeziku

Hrvatska državna samouprava u sklopu Croatiade 2023. organizira Državno natjecanje u kazivanju proze i poezije na hrvatskom jeziku.

Natjecanje će se održati 20. travnja 2023. godine s početkom u 11 sati u budimpeštanskom HOŠIG-u (Kántorné sétány 1-5, 1144 Budimpešta).

- Kriteriji za sudjelovanje: interpretiranje književnog djela iz književne baštine Hrvata u Mađarskoj ili iz hrvatske književne baštine.
- Učenici se natječu u dvjema kategorijama:

1. škole s predmetnom nastavom (potkategorije):

- učenici 1. i 2. razreda
- učenici 3. i 4. razreda
- učenici 5. i 6. razreda
- učenici 7. i 8. razreda

2. dvojezične škole (potkategorije):

- učenici 1. i 2. razreda
- učenici 3. i 4. razreda
- učenici 5. i 6. razreda
- učenici 7. i 8. razreda
- srednoškolci

Svaka škola može poslati jednog kazivača / jednu kazivačicu po potkategorijama. Potkategorija srednoškolaca je iznimka.

U toj se potkategoriji mogu prijaviti dva učenika.

Prijave treba dostaviti do 20. ožujka 2023. godine na e-adresu hds@horvatok.hu.

Uvažit će se samo točno i potpuno ispunjene te na vrijeme poslone prijave.

Likovni dar iz Budimpešte

Iserlohn – „Na naš ovogodišnji likovni natječaj na temu 'Drvo – mudrost, znanje, križ i stablo' primili smo prekrasan rad iz Mađarske“, pišu Ankica i Ante Karačić. Likovni rad poslala im je Lilla Benđeskov, učenica 7. razreda budimpeštanskog HOŠIG-a, koja već godinama sudjeluje na ovom likovnom natječaju i skoro se uvijek nađe među nagrađenima. Njezin je mentor profesor likovnog odgoja Zoltán Csomós.

Lilla je uz prekrasan likovni rad napisala sljedeće popratno pismo: „Draga teta Ankica! Šaljem Vam svoj likovni rad. Nadam se da će Vam se dopasti. Poslali smo i poštom, ali nije sigurno da će stići na vrijeme. Pozdrav od Lille iz Budimpešte!“

Obilježili fašničke običaje

Možda je fašnik koji se sačuvao do današnjih dana djeci najzanimljiviji običaj. Fašničku povorku u svim pomurskim naseljima organiziraju većinom odgojno-obrazovne ustanove i hrvatske samouprave. Osnovna škola „Nikola Zrinski“ u Keresturu već godinama priređuje Međunarodni dječji fašnik na kojem sudjeluju i učenici partnerskih škola iz Hrvatske. Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ i Osnovna škola „Katarina Zrinski“ u Serdahelu pobrinuli su se za to da se na serdahelskim ulicama pojave mali fašenki i da otjeraju zimu. Budući da u Mlinarcima nema škole, mališani iz dječjeg vrtića prolazili su kroz selo s bubnjevima, činelama i pjevanjem.

Nekoć je fašnik u pomurskim mjestima bio poseban događaj ne samo za djecu nego i za odrasle. „Mali fašenki“ obilazili bi ulice dok se ne bi počelo smrkavati. Išli bi od kuće do kuće, gdje bi im nudili krafne i sokove, a uvečer bi se na ulicama našli „veliki fašenki“, odrasli u maskama. Vikali bi, lupali po prozorima kuća, pjevali i veselili se. Za taj se dan posebno pripremalo. Svatko bi kod kuće našao nekakvu odjeću, a za lice bi od bijele tkanine izradili masku koja bi pokrivala cijelo lice. Čak ni za usta ne bi izrezali rupu, nije se smjelo izustiti nijednu riječ kako ih ne bi prepoznali po glasu. To pravilo poštovali su svi, i domaćini i fašenki, no ako bi nekoga otkrili po hodu ili držanju, trebao je skinuti masku i ispao je iz „igre“.

„Negda smo po seli vdile išli, blekli smo se v starinjavo. Zeli batače, trde sukne, braza smo skrili z cankami pak nas nišče ne spoznal. Tak so po selaj išli družine. Pri kapeli smo se spozišli, onda smo tam popevali, igrali, huškali. Kaj su to čude bile. Fnogo pot su se zmešale družine, pak nišče neje znal što (tko) je što. Fašenje su sigdi čekali v hižama. Nuđali su fanke, šitemenje, negde je bila i torta, sam kaj mi nismo to zeli, čist nekaj malo. Vek smo največ išli rodbinstvi nuter. Što su meli rodbinu v Ameriki oni su vek dobili nekve halije otud, pak smo se vu to sprajili, onda nas nišče ne spoznal. To je bilo glavno kaj nas ne spoznaju“, *prepovedala* nam je serdahelčica teta Margit Varga.

Sličan ugođaj djeci žele prenijeti i organizatori današnjih povorki, no više se ne odlazi kućama, ljudi su se nekako od toga

Fašenki u Serdahelu

Mali fašenki na ulicama Mlinaraca

U Keresturu 6. razred obukao se u opatice

Maškare iz Draškovca

odvknuli, pa povorke najčešće završavaju druženjem u domu kulture ili na nekom javnom mjestu. U serdahelskoj osnovnoj školi u sklopu Narodopisa izrađuju se i tradicionalne maske koje djeca mogu odjenuti za povorku. Ovogodišnjoj serdahelskoj povorci pridružili su se i sudionici europskog projekta „Aqua Adventures“, koji provode Prelog i Tonač (Kistolmács), pa su tako u njoj sudjelovala i djeca iz okolnih mjesta i iz Međimurja. Najspretniji fašenki dobili su i nagrade, a svi sudionici dobili su pizze i slatkiše. U kerestruskoj školi običaj je da se svaki razred pripremi s programom, sami smisle neku šaljivu scenu ili neku veselu plesnu koreografiju koju izvode nakon povorke i zapaljenja vještice zime.

Beta

Narda zopet u fašenjskoj povorki

Kad je 15. februara 2020. ljeta Agica Antal, predsjednica Hrvatske samouprave Narde, prilikom prve fašenjske povorke izjavila da „ovo je jur jako potribno bilo našem selu, mislim da će nas drugo ljeto još i već biti, pak ćemo i onda moći pojtiti veselo krez selo“, nije mogla znati, kako će pandemija dvi ljeti dugo na daljini držati od naroda uglavnom sva važna društvena spravišća.

No treće ljeto za pauzom, 11. februara još jednoč su željni veselja i skupne radosti izašli stanovnici na ulicu sa štartom u Maloj Nardi, uprav tako kot prlje par ljet, pri Malom Beču. Tamo su se ljudi pripravno čekali maškarante s grofljini i pilom. Cijele familije su se oblikle, civilna društva Narde, prijateljski krugi su izmislili šalne maske, maškare i pratež. Uz oduševljene domaćine dospilo je i pojačanje iz partnerske općine Murskoga Središća, na čelu s načelnikom i saborskim zastupnikom Draženom Srpakom. Kotri-gi Društva žen i KUD-a „Mura“ sa svojim maškarami i dobrom voljom zopet su u turbolenciju hitili štimung. Dost dobro je izašlo sa stola i domaće fašenjsko jilo, šunka, kolači s kuhanimi jajci. A mužika je od Male Narde najpr pozvala na put sve one ki su morali silom prilik doma ostati i pred stani dočekati mimohod.

Druga štacija za veću stanku je bila pred crikvom, kade su pomoćnici mjesne hrvatske samouprave nukali kuhano vino, te i doma pečene grofljine. Za kratkim druženjem išlo se je dalje do kraja sela do ognjogasnoga stana, kade se je zopet otprla mogućnost za okripljenje. U nastavku programa u kulturnom domu su mališani mjesne čuvarnice, jačkarice zbora „Lastavica“ i još dodatno nardarske žene izazvali smih i veselje sa šalnim skeči, tanci i momenti. Skupna večera svim je jednako šmekala, fanjski gulaš je napravio Péter Magyar iz Buča. Na balu sve do polnoči i na mužiku Zoltana Pezenhoffera zvanaredno dobro se je ćutilo kih 130 ljudi, doznali smo od načelnice Narde, dr. Kristine Glavanić.

Tiho

Foto: Elvira Verhaš

PETROVO SELO – Po trianonskom diktatu Petrovo Selo 9. marcijuša je najzad zašlo k Ugarskomu orsagu, kot zadnje mjesto u redu vjernih sel, koje je najzadpriključeno k Ugarskoj domovini, a tomu je jur sto ljet. Zavolj toga povijesnoga događaja Samouprava Petrovoga Sela i Sambotelsko lugarsko društvo vas poziva 12. marcijuša otpodne na spomen-priredbu stotoga jubileja. U 14 uri se začme molitva hvalodavanja u kapeli sv. Štefana, ka ljetos svečuje 160. jubilej sazidanja. U 14:15 uri za polaganjem vijenca kod Spomenika najzadpriključenja vjernih sel, svetačni govor će držati Zsolt V. Németh, parlamentarni zastupnik, a zatim će predsjednik Željezožupanijske skupščine László Majthényi podilit spomenice načelnikom vjernih sel. Svečevanje okrugloga jubileja se nastavlja u 15 uri u lugu, na raskrižju prema Petrovom Selu (Erdőháza), kade će se blagosloviti i otkriti spomen-stup, kojega je pri graničnom kamenu dalo postaviti Sambotelsko lugarsko društvo.

SAMBOTEL – Povodom 100. obljetnice najzadpriključenja vjernih sel Društvo željezožupanijskih prijateljev muzeja poziva sve zainteresirane na podijski razgovor „Povratak“ 9. marcijuša početo od 17 uri u sambotelskom sjedišću TIT-a (Sambotel, Kiseška ulica 2). Gosti priredbe su stote obljetnice najzadpriključenja k Ugarskoj hrvatskih i nimških sel u Pinčenoj dolini, Male i Velike Narde, Dolnjega i Gornjega Četara, Nimškoga i Ugarskoga Keresteša, Pornove i Petrovoga Sela ter dodatno Plajgora u susjedstvu Kisega, Liza Pintér, umirovljena odgojiteljica iz Pornove, Vilmoš Dezső, peljajući jagar petroviskoga loznoga područja iz Petrovoga Sela, dr. Šandor Horvat, nardarski etnograf sa sambotelskoga Odsjeka za slavistiku (ELTE), dr. Ferenc Pál, glavni arhivist (Željezožupanijski arhiv), a razgovor pelja povjesničar István Csiki (Muzej Savaria). Glazbeni okvir će dati petroviski tamburaši.

Andzabeg**TURNEJA PLESNE SKUPINE „IGRAJ KOLO“**

FOTO: MOHACSI BUSOJÁRAS HIVATALOS OLDALA

Kako doznaje Hrvatski glasnik, Hrvatska samouprava Andzabega i plesni ansambl „Igraj kolo“ bili su više nego zauzeti za vrijeme poklada. Nastupili su na bajskim maškarama 18. veljače i 19. veljače, u pokladnu nedjelju, na ophodu buša u Mohaču koji je trajao od 16. do 21. veljače. Hrvatska samouprava Andzabega već godinama za svoje simpatizere organizira izlet na ophod buša u Mohač. Bilo je godina kad se zbog velikog odaziva iz Andzabega u Mohač putovalo u više autobusa. Ove godine nisu išli samo kao gledatelji nego su i nastupili u Mohaču i Baji. U Baji je na maškarama sudjelovala plesna skupina „Igraj kolo“. Kako je izjavila zamjenica predsjednika Hrvatske samouprave Andzabega Ági Hudák, sad je prvi put plesna skupina „Igraj kolo“ nastupila u sklopu serije programa ophoda buša u Mohaču, i to čak tri puta – na središnjoj pozornici Széchenyijeva trga i kod šokačke skele. Zadovoljna je radom i razvojem plesne skupine koja dobiva sve veći broj poziva na gostovanja i nastupe. Tako je u Mohaču na velikoj pozornici nastupilo dvadeset i četvero članova skupine. Jedan je dio članova već u subotu otputovao na nastup u Baju te je drugi dan došao u Mohač. U Baji su držali plesačnicu i sudjelovali na večernjem balu i u šarolikim programima koji su se odvijali tijekom cijelog dana na bajskim ulicama i trgovima.

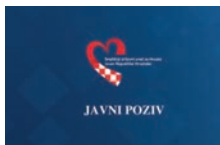
JAVNI POZIV

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je 1. Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2023. godinu.

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je 30 dana od dana objave Javnog poziva i traje zaključno do 17. ožujka 2023. godine.

Dodatne informacije mogu se dobiti pozivom na broj +385 1/6444-653 radnim danom od 10 do 15 sati ili na slanjem e-poruke na adresu programi-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

Više informacija dostupno je na mrežnim stranicama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

MOHAČ – Učenici 4. b razreda Osnovne škole „Széchenyi“ (MTÁI Széchenyi) koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i književnosti u narodnosnoj satnici nastupili su male poklade na velikoj pozornici glavnog gradskog trga na svečanosti otvorenja ovogodišnjeg ophoda buša. Izveli su program pod naslovom „Tradicija se nasljeđuje“. Uz nastavu Hrvatskog jezika i književnosti te Narodopisa škola i svojim programima doprinosi upoznavanju i čuvanju običaja šokačkih Hrvata u Mohaču. Učenike su pripremile gospođa Istvána Pávkovicsa i Anita Jandrók Erdélyi, dok je scenarij nastupa napisala Judit Szifra Lőrincz. Koreografiju je sastavio Gábor Bósz, a glazbenu pratnju uz nastup osigurali su István Pávkovics i Brigitta Apró.

BARANJSKE BUŠE

FOTO: MISLAV MATIŠEK

Od 17. do 19. veljače održane su Baranjske buše u Duboševci, Topolju, Dražu i Gajiću u organizaciji KUD-a „Baranjski Šokci“ i Turističke zajednice Općine Draž. Svojevrsno otvorenje ovogodišnjih buša počelo je 17. veljače u duboševačkom domu kulture svečanim koncertom gajdaških grupa iz Hrvatske, Mađarske, Slovačke, Austrije, Njemačke i Bugarske te izložbom „Baranja – kolijevka gajdaša u Hrvatskoj“ koju su pripremili dr. Andor Végh i Filip Golubov. Isti je dan održan i šokački bal uz orkestar „Mišina“. Drugi je dan u Dražu prikazan običaj „teranja buša“. U Duboševci je 17. veljače održan i Međunarodni susret gajdaša kao dio višednevnog programa „Baranjske buše“. Na susretu su se predstavile gajdaške skupine iz Hrvatske, Mađarske, Slovačke, Austrije, Njemačke i Bugarske. Upriličenje običaja buša i ove je godine bukom i strašnim izgledom otjeralo zimu te je pjesmama i svečanim narodnim nošnjama proslavljeno rođenje proljeća. Na pokladni utorak u Dražu je prikazan običaj paljenja ulica uz grah, vino, buše i tamburaše, a tradicionalni pohod *lipih* i strašnih buša održao se i u Topolju. Uz vatru, buše, tamburaše, dobru hranu i vino svi su se sudionici običaja buša dobro zabavili i oprostili od ovogodišnjih fašanga/poklada.

MLINARCI – Udruga za razvoj zajednice Mlinaraca uspješno je kandidirala projekt u programu za narodnosne civilne udruge u cilju njegovanja i očuvanja nacionalne samosvijesti, hrvatskoga jezika i običaja. Zahvaljujući potpori u Mlinarcima je pokrenuto poučavanje narodnoga plesa te je kupljeno pojačalo za probe, doznajemo od predsjednice Hajnalke Lengyel.